

POSUDEK oponenta na bakalářskou práci

Jméno a příjmení studenta: Michaela Jůzová
Téma bakalářské práce: Postavení ženy ve Starém zákoně
Oponent práce: Mgr. Hana Tonzarová, (Th.D.)

Bakalářskou práci na téma „Postavení ženy ve Starém“ zákoně předložila Michaela Jůzová ve snaze vyrovnat se s negativními postoji k ženě v historii, ale i současnosti, vzniklými a tradovanými díky ne vždy pro ženu příznivé interpretaci biblických (starozákonních) textů.

Autorkou vytyčený cíl práce koresponduje s ambiciózní snahou, totiž opravit „nesprávné interpretace“ vybraných textů a v dalších případech pak nalézt pro ženu „příznivější“ interpretaci daného textu. Je proto logické, že se autorka zaměřila i na výsledky bádání feministické teologie. Sama v závěru práce deklaruje snahu o objektivní postoj, současně však ovlivnění feministickou teologií přiznává. Tento vliv je v práci na mnoha místech zřejmý. Díky němu autorka může přinášet nové, byť někdy diskutabilní podněty k danému tématu. Oceňuji, že se jí podařilo na několika místech tuto diskusi i zahrnout do textu její práce. Současně se však toto zaujetí autorky stává na několika místech práce úskalím, jak bude zřejmé z níže uvedeného.

Snahou autorky, jak deklaruje v úvodu i závěru, bylo též „vyvrátit zkreslené představy o roli žen ve Starém zákoně“ (str. 6, 48). Domnívám se, že tento cíl autorka naplnila a to i ve vztahu k vlastnímu poznání, jak deklaruje i sama v závěru, kde píše, že se jí podařilo najít „vlastní odpověď na otázku postavení žen ve Starém zákoně.“

Název práce „Postavení ženy ve Starém zákoně“ vystihuje její obsah. Bylo by však vhodné volit doplnění názvu - zúžení, či podtitul, neboť pro úplné vystižení tématu by bylo potřeba zanalyzovat i některé další biblické texty, včetně doplnění dalších témat (jako kupř. dědictví dcer – viz dědictví dcer Selofchadových Nu 27,1 – 11; Nu 36,1 – 12; Joz 17, 3 – 4; apod.).

Vybrané téma autorka rozdělila do čtyř hlavních kapitol, zpracovaných na stranách 8 – 47. Po titulním listě, poděkování a prohlášení předchází tematicky zaměřeným kapitolám anotace a klíčová slova, obsah a úvod. Na konci práce je připojen závěr a seznam použité literatury. Chybí cizojazyčné resumé.

Členění do kapitol a podkapitol nepostrádá logiku, příslušné kapitoly a podkapitoly na sebe ve svém obsahu navazují. Jako prospěšné vidím stanovení dílčích cílů na počátku každé kapitoly a dílčí závěry na jejich konci. Dílčí cíle i závěry korespondují v úvodu stanovenými cíli a závěrem práce.

V prvé (podle číslování 2.) kapitole se autorka zabývá interpretací starozákonních zpráv o stvoření člověka (ženy). Oceňuji v úvodu i dalším textu této kapitoly rozbor základní terminologie hebrejského textu Písma (včetně hebrejských termínů v textu vyznačených). Z textového rozboru hebrejského textu autorka dokazuje rovné postavení muže a ženy před Bohem napříč zvyklostem patriarchální společnosti, v níž text v pořadí první biblické zprávy o stvoření zřejmě vznikl. Autorka připomíná, především pak u další, v pořadí druhé zprávy, důraz na vzájemnou souvztažnost a sounáležitost muže a ženy, jimiž dokládá současně i rovné postavení obou. Zde autorka v náznaku polemizuje na podkladě literatury, z níž čerpala, s interpretací apoštola Pavla, aniž však blíže specifikuje, o který Pavlův text se jedná. Upozorňuje zde opět na nesoulad dobového kontextu, v němž zpráva vzniká, se zvyklostmi patriarchální společnosti. V následujícím textu se autorka vyrovnává již přímo s námitkami

feministické teologie k otázce viny ve zprávě o neposlušnosti člověka v zahradě Eden a přináší v náznaku diskusi na toto téma. Odstavec o gematrii se mi zde bez dalšího vysvětlení jeví jako nadbytečný.

Nejobsáhlejší druhá (podle číslování 3.) kapitola, pojednávající o postavení ženy v manželství má oproti předchozí kapitole více charakter popisný. Autorka zde podává vysvětlení pro jednotlivá témata (svatba, dary pro nevěstu a kupní cena ženy, svatební obřad, kontrola panenství, znásilnění, polygamie, vdova – levirátní manželství, rozvod), členěná v podkapitolách z hlediska dobového a religionistického pozadí. Pro ilustraci užívá vhodných biblických příběhů až na výjimku v kapitole 3. 4. (Kontrola panenství), kde je nadměrně zařazen příběh o Judovi a Támar, stačil by zde jen odkaz, či poznámka, neboť příběh je právem opakován v kapitole 3.7. (Vdova – levirátní manželství).

Následující kapitola pojednává téma ženy jako matky. I zde autorka na podkladě dobových a religionistických poznámek popisuje pomocí vhodných biblických textů dobový obraz postavení ženy - matky. Podkapitoly zde vhodně téma rozvíjejí. Připojený feministický výklad k podkapitole 4.1.1. neplodnost – otrokyně je zde bez konfrontace s jiným možným (rovněž ženě ne apriori nepřátelským) výkladem v osamocení a působí trochu tendenčně. (S ohledem na dané téma práce autorce rozumím, proč jej zařadila, ale zde by bylo třeba přinejmenším specifikovat výklad, s nímž T. Dubinová, z níž autorka v tomto případě čerpala, polemizuje. Nestačí spokojit se v polemice se zde dubiosním tvrzením „biblický text zde vyznívá...“). Již za ne zcela korektní považuji závěr podkapitoly 4.2. (Obřízka novorozence). Vzhledem k tomu, že zde není odkaz, jedná se zřejmě o samostatný názor autorky, jenž se zde opět jeví tendenčně. („Bůh ve světle Starého zákona uzavírá prostřednictvím obřízky smlouvu pouze s mužským pokolením.“) Jako poctivé bych vnímala doplnění informace o změně jmen při uzavírání smlouvy oběma - muži i ženě.

Obdobně nekriticky vyznívá i úvod k poslední čtvrté (podle číslování 5.) kapitole, kde o ženách ve starém Izraeli autorka hovoří jako o „nesvobodných bytostech, většinou zcela odevzdaných a pokorných, životně závislých na mužích“, zatímco pozice mužů, jak rovněž píše, byla ve společnosti „absolutně nadřazená“. K takto silnému hodnocení by bylo potřeba přinejmenším doplnit, že je činěno z dnešního pohledu emancipované ženy střední Evropy, či současné moderní euroamerické kultury.

Vyváženěji vyznívá hodnocení v závěru práce, který je současně jejím shrnutím.

Z formálního hlediska, kromě již vyčteného chybějícího cizojazyčného resumé, jsou v práci jen malé nedostatky. (Tak kupř. na několika málo místech chybí odkazy: na str. 35 chybí odkaz u použité citace i dalších výpovědí, na str. 46 chybí odkaz, navíc k opět zčásti zkratkovitému výkladu biblického textu. Uvádět do odborné práce beletristickou literaturu, byť na dané téma, se hodí spíš do poznámkového aparátu, ne přímo do textu (viz. str. 43).) Práce ctí ČNS ve stránkování, grafické úpravě práce i v poznámkovém aparátu, který je hojný (celkem 105 poznámek).

Předložená práce splňuje podle mého názoru po stránce obsahové i formální kritéria pro obhajobu bakalářské práce a udělení bakalářského titulu. S ohledem na výše uvedené hodnocení a též s výhradou k chybějícímu cizojazyčnému resumé navrhuji známku velmi dobře.

V Praze 14. 9. 2009
Mgr. Hana Tonzarová, (Th.D.)

